

Filmová
a audiovizuální
výchova

2019

Kreativní
Evropa
MEDIA

ASF AV

Kancelář Kreativní Evropa MEDIA

Editor: Pavel Bednařík / **Autoři textů:** Pavel Bednařík, Daniela Staníková, Tereza Czesany Dvořáková, Jiří Forejt, Bob Kartous, Agata Sotomska, Jiří Brouček, Vladimír Beran, Petra Peštová, Jiří Hruška / **Korektury:** Vladka Chytilová / **Sazba, grafická úprava:** Zora Mazáčková / **Fotografie:** z archivu Národního filmového archivu, Animánie, Free Cinema, Aeroškoly / **Náklad:** 300 ks
Publikaci vydala Kancelář Kreativní Evropa – MEDIA ve spolupráci s Asociací pro filmovou a audiovizuální výchovu.. Publikace je neprodejná.
Jakékoliv použití textu je možné pouze s uvedením zdroje.

Kreativní Evropa a podpora filmové výchovy

Program Evropské unie Kreativní Evropa MEDIA podporuje evropský filmový průmysl již od roku 1991. Každý film však potřebuje také získat své publikum. Proto je budování publika jednou z priorit programu - a jedním ze způsobů, jak jí dosáhnout, je i podpora filmové výchovy.

Kreativní Evropa MEDIA v minulých letech podporovala především spolupráci projektů filmové výchovy na evropské úrovni - sem patří i účast Asociace českých filmových klubů v projektu CinEd. Nyní se pozornost přesunula na podporu zvýšení znalosti a zájmu především mladého publika o evropská audiovizuální díla, včetně filmového dědictví.

Cílem podpory filmové výchovy v roce 2019 v programu Kreativní Evropa je zlepšení přístupu k evropským dílům vytvořením katalogu evropských filmů pro využití na základních a středních školách v zemích, které jsou členy programu Kreativní Evropa MEDIA. Kurátorský výběr filmů by měl být podpořen doprovodným pedagogickým materiálem.

Filmovou výchovu v České republice tvoří řada nejrůznějších projektů a aktivit, které většinou vznikly zdola, z iniciativ několika nadšenců pro filmovou výchovu. Je důležité, aby se tyto aktivity mohly propojovat, čerpat inspiraci z příkladů dobré praxe jak doma, tak v zahraničí. Kancelář Kreativní Evropa proto společně s Asociací pro filmovou a audiovizuální výchovu (AsFAV) vydává již poněkolkáté publikaci Filmová a audiovizuální výchova v ČR a organizuje konferenci Kino za školou, která se každoročně koná při Festivalu filmů pro děti a mládež ve Zlíně. Děkuji tímto především Asociaci, bez jejíhož velkého nasazení by ani jedna z těchto aktivit neexistovala. Doufám, že i díky nim bude moci filmová výchova v ČR fungovat na evropské úrovni a bude přínosem pro domácí kontext.

Daniela Staníková / vedoucí Kanceláře Kreativní Evropa

Ke společnému cíli

Tato publikace, již pátá v pořadí, je výsledkem práce autorů, kteří se dlouhodobě snaží změnit podmínky pro rozšíření filmové a audiovizuální výchovy (nejen) na českých školách. Tento cíl koresponduje také s posláním a aktivitami Asociace pro filmovou a audiovizuální výchovu (AsFAV), která zastupuje většinu organizací a iniciativ profesionálně působících v této oblasti v České republice. Aktivity spolku jsou možné i díky podpoře Státního fondu kinematografie a Ministerstva kultury ČR.

Jak upozorňuje ve své studii Pavel Bednařík, nacházíme se na křižovatce cest vedoucích k výrazné proměně českého školství a vzdělávacího systému u nás. Jsme přesvědčeni, že filmová/audiovizuální výchova by měla mít své stabilní a nezpochybňované místo v jakékoliv z cest, kterou se domácí vzdělávací systém v následujících letech vydá.

Věříme, že Vás naše publikace bude inspirovat a pomůže nám naplnit poslání našeho spolku, jímž je mimo jiné šíření povědomí o filmové a audiovizuální výchově a pomoc se zlepšováním podmínek pro její rozvoj v České republice.

Pavel Bednařík / editor publikace
Tereza Czesany Dvořáková / předsedkyně Asociace pro filmovou a audiovizuální výchovu

Co je nového ve filmové/ audiovizuální výchově v ČR

Pavel Bednařík

Mapování oblasti filmové a audiovizuální výchovy se pod patronací kanceláře Kreativní Evropa – MEDIA věnujeme od roku 2014, kdy poprvé vyšla publikace Filmová/audiovizuální výchova. Toto svébytné odvětví výrazně nerezuje ve veřejném prostoru, není stěžejní součástí vzdělávacích programů, ani neplní titulní stránky novin. Jeho podobu a proměny ovlivňuje několik málo jednotlivců a organizací, které se soustředí na praktickou realizaci workshopů, seminářů, konferencí, vzdělávacích programů pro studenty, učitele i veřejnost.

F/AV není bohužel ani zásadním politickým tématem. Neexistuje širší společenská poptávka ani politická objednávka, která by stimulovala rozvoj oboru napříč jednotlivými sektory kultury a školství. Paradoxem neexistující společenské debaty zůstává, že mediální gramotnost jako příbuzné odvětví je našimi politiky skloňována poměrně pravidelně. Žádné další kroky ale většinou nenasledují.

Digitální gramotnost a bezpečnostní rizika

Zmínky o potřebě pěstování mediální gramotnosti jsou důkazem, že se společenská a kulturní krajina proměňuje. V souvislosti s explozí dezinformací a fake news, které čím dál častěji ovlivňují volební výsledky, hmatatelnými hrozbami kybernetické války, kyberterorismu a kyberšikan a profesionálního trollingu začala veřejnost i politici bez ohledu na politickou příslušnost volat po rozvoji digitálních a mediálních kompetencí. Požadavek na zásadní

zvýšení digitální gramotnosti u dětí a mladých lidí se stal dokonce součástí Bezpečnostního auditu Ministerstva vnitra, konkrétně Centra proti terorismu a hybridním hrozbám.

V návaznosti na zvýšení poptávky po digitální gramotnosti schválila již v roce 2014 Sobotkova vláda dokument **Strategie digitálního vzdělávání do roku 2020**, ve kterém popisuje ambice „otevřít vzdělávání novým metodám a způsobům učení prostřednictvím digitálních technologií, zlepšit kompetence žáků v oblasti práce s informacemi a digitálními technologiemi a rozvíjet informativní myšlení žáků.“¹ Z uvedených cílů je patrné, že ambicí vlády a politické reprezentace je rozvíjet výrazně informační technologie (ICT) a stimulovat pracovní trh produkcí kvalifikované pracovní síly v této oblasti. Samotná práce s informacemi je však založena na tradičním vzdělávacím přístupu a nemůžeme tedy očekávat, že by ve školách zavládl revoluce v přístupu k médiím, informacím, potažmo k filmu a audiovizu.

Z vyhodnocení strategie vyplývá, že její implementace se setkává s výraznými problémy a daří se jí naplňovat jen dílčím způsobem: „*Limity rozpočtů jsou dané a nedostatek financí plnění aktivit reálně ohrožuje, nicméně v některých případech lze problém nahlížet i jako otázku nastavení priorit – a digitální vzdělávání bohužel někdy prioritou nebývá nebo bývá pouze v rovině proklamativní.*“²

Pavel Bednařík je nezávislým expertem v oblasti audiovizuální výchovy, v rámci výzkumu se věnuje mapování národních strategií, evropských projektů a iniciativ filmové výchovy

Budoucnost filmové nebo mediální výchovy?

Na rozdíl od filmové/audiovizuální výchovy můžeme sledovat výraznější posun v oblasti výchovy mediální. Z popudu Institutu komunikačních studií Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy a školského senátního výboru proběhly v Senátu ČR v průběhu let 2017-2018 tři slyšení pod názvem **Budoucnost mediální výchovy** zaměřené na definování problémů a cílů mediální gramotnosti. Část těchto výstupů se pochopitelně týká i oblasti filmu a audiovize, nicméně politické akcenty jsou kladeny na jiné části mediální výchovy, jež více odpovídají výše uvedeným bezpečnostním hrozbám.

Výzkumný a organizační tým pod vedením Markéty Zelulkové, Lucie Šťastné a Jana Jiráka uspořádal slyšení s cílem vyjasnit pozici a perspektivy mediální výchovy na pozadí politického rozhodování. Výsledky zprávy nejsou příliš optimistické - autoři i účastníci se shodli na hlavní prioritě, kterou je urychlený vznik sjednocující koncepce a strategie rozvoje mediální gramotnosti v České republice. Jedním z důležitých prvků, který zmiňuje prof. Jirák v tiskovém prohlášení, je také požadavek na „*koordinovaný a systematický postup s jasně danou meziresortní*

¹ <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/casto-kladene-dotazy-ke-strategii-digitalniho-vzdelavani>

² Průběžné hodnocení implementace Strategie digitálního vzdělávání 2020 (rok 2018). Dostupné na: <http://www.msmt.cz/file/50081/>

gescí a s orgánem, který bude koncepční rozvoj a koordinaci zajišťovat.“³

Uvedený požadavek je zcela legitimní a pochopitelný. Je to mimo jiné také jeden z požadavků tlumočený odborníky v oblasti filmové/audiovizuální výchovy po dobu posledních osmi let od vzniku první pracovní skupiny při MK ČR. Důležitý prvek, kterým je mezioborovost a interdisciplinarita, zdůrazňuje spoluautorka Lucie Šťastná: „*V budoucnu bude stále více nutná spolupráce mezi zastánci jednotlivých gramotností, jako je mediální, čtenářská, digitální a informační, protože v běžném životě se hranice mezi nimi stírají.*“⁴

Rok 2018 přinesl kromě uvedených slyšení v senátu v oblasti mediální výchovy také vznik dalších důležitých dokumentů, které přináší stěžejní informace a data. Jedním z nich je průzkum společnosti MEDIAN pro Jeden svět na školách - **Výuka mediální výchovy na středních školách z roku 2017**⁵. Druhou je studie Michala Kaderky **Analýza stavu mediálního vzdělávání na základních a středních školách v ČR**⁶, realizovaná think tankem Evropské hodnoty a zveřejněná v únoru 2018. Obě studie se shodují na nízké připravenosti učitelů pro výuku předmětu, nedostatečné podpoře a koordinaci od vedení škol a ministerstva, ale také na skutečnosti, že pro mediální výchovu není v rozvrhu prostor (třetina studentů věnuje mediální výchově méně než 10 hodin za celé středoškolské studium).

Překvapivým krokem, který nedávno učinil ministr kultury Antonín Staněk, je otevření meziresortní diskuse o podpoře kreativního a uměleckého vzdělávání. Zástupci Ministerstva kultury vytvořili mimo jiné memorandum, které bylo konzultováno s Uníí zaměstnavatelských svazů (!) a odesláno na Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

„*Kreativní vzdělávání zahrnuje spolupráci vzdělávacích a kulturních institucí, lektorské programy kulturních zařízení, podporu alternativních výukových metod zaměřených na rozvoj individuální kreativity s cílem zvýšení účasti a zapojení žáků a studentů do uměleckých aktivit a zvyšování povědomí žáků a studentů o uměleckých oborech a další oblasti.*“ Obsah dokumentu nebyl dosud konzultován s odborníky v oblasti uměleckého vzdělávání či mediální výchovy, je tedy otázkou, jaké změny reálně do celého systému může vnést.⁷

F/AV jako součást revize kurikula

Významnou příležitostí k proměně podoby zapojení filmu a audiovizuálních děl do formální výuky může být také od roku 2017 probíhající revize kurikula (Rámcových vzdělávacích programů). Mediální výchova je již od jejich vzniku v roce 2007 průřezovým tématem, o tři roky poději byl kodifikován také obsah samostatného doplňkového vzdělávacího oboru Filmová/audiovizuální výchova. Obsah předmětu i jeho následné zapojení do výuky ovšem nespĺnily původní očekávání - výuka filmu a filmem do škol stále proniká spíše pomocí nezávislých iniciativ (Jeden svět na školách, CinEd aj.) a koordinovaná institucionální podpora je mizivá.

Přestože existují snahy a iniciativy, jako je platforma 20 profesních organizací **Vzdělání přede-vším**, které usilují o kvalitativní proměnu českého školství a vzdělávacího systému, institucionální celek zůstává rigidní. Nereaguje pružně na aktuální problémy a hrozby, nevytváří otevřený systém, ve kterém bude reflektována proměňující se role učitele, proměna struktury informačních zdrojů a nástrojů výuky. K podobným zjištěním dospěli také experti v rámci Auditů českého vzdělávacího systému, kteří poukazují na zásadní rizika spojená s formulováním budoucnosti české vzdělávací politiky.⁸

Vedle samotné revize kurikula totiž paralelně bez výraznější mediální pozornosti a zapojení expertů vzniká také další klíčový dokument, **Strategie vzdělávací politiky do roku 2030**. Dosud platná strategie neuvádí mediální, natož filmovou/audiovizuální výchovu jako prioritní téma a představuje pouze záměr na aktualizaci Strategie digitálního vzdělávání. O to palčivěji problém vyznívá v kontextu propojení se Strategií ČR do roku 2030⁹, kde mediální či informační gramotnost nejsou uvedeny vůbec¹⁰.

Přípravy strategických dokumentů tedy nereflektují zásadní veličiny při budování sebevědomé vzdělanostní společnosti, natož aby zdůraznily význam mediální gramotnosti v kompetenčním rámci. Je tedy na místě obava z negativního vývoje, kdy mediální ani filmová/audiovizuální výchova nebudou součástí rozvoje české vzdělávací soustavy v následujících deseti letech. Podkladové a koncepčně-analytické studie připravované revize RVP (průřezového tématu Mediální výchova ani oblasti Umění a užité umění) oblasti filmu a audiovize vytěsňují zcela na okraj.

³ <https://fsv.cuni.cz/fakultapro-media/tz-cr-potrebuje-urgentne-vytvorit-strategii-rozvoje-medialni-gramotnosti>

⁴ <https://fsv.cuni.cz/fakultapro-media/tz-cr-potrebuje-urgentne-vytvorit-strategii-rozvoje-medialni-gramotnosti>

⁵ https://www.jsns.cz/nove/pdf/6517001_medialni_vychova_zprava_final.pdf

⁶ https://www.evropskehodnoty.cz/wp-content/uploads/2018/03/Analýza_Stav_medialniho_vzdelavani_CR.pdf

⁷ <https://www.mkcr.cz/novinky-a-media/ministerstvo-kultury-otevrielo-diskusi-o-podpore-kreativniho-a-umeleckeho-vzdelavani-4-cs3212.html>

⁸ https://www.eduin.cz/wp-content/uploads/2018/01/Audit_vzdelavaci_system_ANALYZA_2017.pdf

⁹ Dosud platná strategie do roku 2020 je dostupná zde: http://www.msmt.cz/uploads/Strategie_2020_web.pdf

¹⁰ <https://www.cr2030.cz/>

Podpora institucí F/AV

Strategické kroky a změny jsou důležitou otázkou pro rozvoj oboru a jeho budoucnost, nicméně pro aktivity jednotlivých organizací jsou významnější otázky stávající podpory ze strany jednotlivých ministerstev a institucí. Státní fond kinematografie v roce 2018 učinil významné rozhodnutí, které výrazně proměnilo situaci filmové výchovy. Zrušení okruhu podpory projektů filmové výchovy a jeho přesun plně do kompetence Ministerstva kultury ČR zbavuje nejvýznamnější instituci v oblasti filmu zodpovědnosti za osvětu a výchovu diváků filmů, které samo spolufinancuje.

Ministerstvo kultury a jeho dotační programy jsou tak momentálně jediným domácím zdrojem podpory projektů a aktivit filmové/audiovizuální výchovy. Dohoda mezi oběma institucemi pomohla udržet kontinuitu financování a navýšení finančních zdrojů tak, aby vykryly ztrátu způsobenou zrušením dotačního programu Státního fondu kinematografie. Navýšení dotací se tak promítlo nejen přímo v kapitole filmová výchova, nýbrž i v podpoře festivalů a jejich industry programů (např. Letní filmové školy, Dnů evropského filmu, apod.)

Celkem Ministerstvo kultury v rámci dotačního okruhu Filmová výchova poskytlo podporu ve výši 3 490 000,- Kč (oproti 1 940 000,- v roce 2017). Významnou podporu získaly zavedené aktivity a subjekty (Aeroškola, NaFilm, CinEd, Free Cinema, Animánie), ale také třeba klíčové organizace (Asociace pro filmovou a audiovizuální výchovu, Centrum dokumentárního filmu) nebo kina (Hraničář v Ústí nad Labem, Kino Scala v Brně, filmový klub v Hradci Králové). Významnou částku 400 000,- Kč získala Asociace českých filmových klubů na nový projekt **Do kina!**

Dle podpořených subjektů i přidělených částek je tedy patrné, že se MK ČR stává klíčovým (a v podstatě jediným) podporovatelem filmové-výchovných a osvětových snah a usiluje o diverzifikaci podpořených subjektů a projektů. Je však složité posoudit, zda stávající stav podpory bude dlouhodobě udržitelný a bude znamenat setrvalý rozvoj oboru v budoucnu.

Nikoliv nepodstatnou novinkou uplynulého roku je zřízení samostatného odborného garanta pro oblast filmové výchovy v rámci Národního informačního střediska pro kulturu NIPOS-ARTAMA. Logické spojení instituce, která se věnuje (nejen) neprofesionální kultuře a umění, a oblasti filmové výchovy skýtá příležitost k opatrnému optimismu. Nově zřízená rada pro oblast F/AV může být dalším koordinačním orgánem, který může pomoci prosazení oboru v rámci státní instituce (blíže k tématu text odborného garanta Jiřího Forejta).

Filmové výchovné projekty

V posledních dvou letech se podařilo v oboru proměnit základní komunikační a koordinační rámec vznikem **Asociace pro filmovou a audiovizuální výchovu (AsFAV)**. Nezisková organizace, která sdružuje klíčové organizace i jednotlivce, zajišťuje od roku 2017 průběžnou komunikaci v oboru a nabízí základní informační servis v podobě stránek filmvychova.cz a newsletteru pro širokou veřejnost. Cíle v podobě podpory filmové/audiovizuální výchovy naplňuje také spolupřádáním dvou stěžejních setkání profesionálů v oboru, kolokvia na plzeňském festivalu Animánie a konference Kino za školou na zlínském filmovém festivalu.

Mezi tradiční akce zaměřené na osvětu u vybraných cílových skupin (Animánie, Jeden svět na školách, Letní filmová škola, Zlín Film Fest) se stále výrazněji zařazují

i festivaly či přehlídky, které si svůj status v oboru postupně budují nebo jej předefinovávají. Primárním zaměřením festivalů, jako jsou Juniorfest v Plzni, přehlídka tvorby základních uměleckých škol Zlaté slunce v Blansku nebo Pražský filmový kufr, je dětský divák. Je proto pochopitelné, že si pořadatelé těchto festivalů stále výrazněji uvědomují svůj podíl na rozvoji filmové gramotného mladého diváka a uzpůsobují tomuto cíli svůj odborný program.

Výraznou akcí s mezinárodním přesahem a finanční podporou z EU i českých zdrojů je projekt CinEd, jehož českým partnerem je Asociace českých filmových klubů. Proměna CinEdu vychází z tříleté zkušenosti pořadatele, který čerpal inspiraci z případových lekcí, seminářů a mezinárodních setkání zástupců projektu a unikátní francouzské metodiky práce s filmem. V současnosti projekt nabízí pro školy i veřejnost rozrůstající se archiv filmů a metodických materiálů k pečlivě vybraným dílům evropské kinematografie, mezi něž jsou zařazeny také dva významné české filmy určené pro dětského diváka: *Modrý tygr* (Petr Oukropec, 2012) a klasický animovaný *Císařův slavík* (Jiří Trnka, Miloš Makovec, 1947).

Nezastupitelný je CinEd nejen vzhledem ke svým odborným kvalitám, ale také proto, že se jedná o jediný projekt s českou účastí, který je opakovaně financován z dotačního programu Kreativní Evropy - MEDIA pro projekty filmové výchovy. Vedle holandského programu Wrap! tak jde o mimořádně přínosný program pro mladé publikum a otevírání možností práce s filmem ve školách i veřejných institucích či neformálních skupinách.

Muzejní pedagogika a film

Jiný rozměr výchovy v oblasti filmu, ale i samostatnou a výrazně odlišnou disciplínu poskytují výstavní prostory,

galerie a muzea, které skýtají pro rozvoj filmové/audiovizuální výchovy velký potenciál. Hlavním důvodem je nsvázanost těchto institucí rámcovými nebo školními vzdělávacími programy, průběžný aktivní kontakt se školami a také potřebná mezioborovost. Ta umožňuje metodickou inspiraci ze zavedených oblastí výtvarné výchovy.

Vedle edukačních projektů Národní galerie se využití filmu věnuje velká část výstavních institucí. Film je totiž primárně nejatraktivnější médium, které umožňuje provázanost s výtvarným uměním a také nabízí nesporně velké množství informací i ukázek, které je možné využít při galerijních a muzejních edukačních programech.

Kurátorství a edukační praxe se zaměřením na film má již delší dobu dvě samostatné instituce, které jsou svým zaměřením a formátem v českém kontextu nezastupitelné. Muzeum Karla Zemana na Malé Straně buduje tradici expozice i vzdělávacích programů na odkazu výtvarníka, animátora a režiséra Karla Zemana. Výsledkem jsou reprezentativní prostory kombinující turistický ruch centra Prahy a vzdělávací programy pro školy i veřejnost.

Projekt Národního filmového muzea (NaFilm), který otevřel v průběhu čtyř let již třetí expozici, dospěl díky novému zázemí do nové fáze. Zatím nejrozsáhlejší expozice do světa výroby filmů, technických fenoménů nebo postupů animovaného filmu v Mozartu v Jungmannově ulici navazuje na předchozí expozice v paláci Chicago a muzeu Montanelli a poskytuje tak příležitost návštěvníkům a divákům porozumět principům pohyblivého obrazu a historii kinematografie. Nabízí však také perspektivu studentům filmovědných a filmových oborů v podobě praxe lektorské, kurátorské a dramaturgické.

Závěrem

Oblast Filmové/audiovizuální výchovy dospěla v uplynulých dvou letech do fáze relativní konsolidace, kdy řada organizací má možnost stabilního rozvoje vlastních projektů a aktivit a diverzifikace činnosti umožňuje naplňovat cíle se zaměřením na jednotlivé cílové skupiny. Asociace pro filmovou a audiovizuální výchovu poskytuje nezbytný informační servis a koordinaci a je schopna účinně formulovat stanoviska, požadavky a potřeby zástupců jednotlivých organizací.

Přesto je patrné, že se nacházíme ve zlomovém období, které bude předurčovat podobu vzdělávání na následující desetiletí. Příprava **Strategie vzdělávací politiky do roku 2030** a revize Rámcových vzdělávacích programů jsou zásadními dokumenty, které budou mít reálný a hmatatelný dopad na podobu vzdělávání. Pokud se nepodaří redefinovat význam a roli mediální výchovy a filmové/audiovizuální výchovy, je velmi pravděpodobné, že naše společnost a zejména mladá generace nebude schopna adekvátně reagovat na výzvy proměňujícího se globálního digitálního a audiovizuálního sektoru. Podpora a financování jednotlivých dílčích - byť prospěšných - iniciativ pak bude mít jen mizivý dopad.

Státní organizace na straně filmové výchovy

Jiří Forejt

Filmová gramotnost je dlouhodobě rozvíjena „odspodu“, iniciativou neziskových organizací, specializovaných filmových společností, nadšených pedagogů a samorostlých odborníků na danou problematiku. Jistě nalezneme shodu na tom, že značným handicapem filmové výchovy je absence ucelené národní strategie a systémové podpory státu. Dynamice oboru by rozhodně napomohlo jeho ukotvení na akademické půdě, které by umožnilo výchovu uceleně aprobovaných pedagogů a lektorů a zároveň by poskytovalo odborné zázemí pro vývoj metodologie a didaktiky.

Obdobné spílání naší situaci bylo do nedávné doby pochopitelné. Z určitého pohledu se v něm projevuje česká sebekritičnost a notorická nespokojenost se stavem věcí – lhostejno o jakou oblast činnosti se jedná. Za období posledních přibližně pěti let jsme totiž společnými silami udělali pro rozvoj filmové výchovy mnoho. Nestojí před námi už jediný opěrný bod v podobě zanesení volitelného předmětu do RVP. Je jich podstatně více. A další výzvy jsou nám na dosah.

Ztratili jsme sice systémovou podporu **Státního fondu kinematografie**, který v rozporu se svými střednědobými koncepcemi vyloučil filmovou výchovu z okruhů podpory. Na druhou stranu **Odbor médií a audioviziv Ministerstva kultury** představuje poměrně stabilní a spolehlivý dotační zdroj, který většina profesionálních iniciativ věnujících se oboru využívá.

Založili jsme **Asociaci pro filmovou a audiovizuální výchovu**, která se stabilizovala a postupně se rozrůstá. Podařilo se znovu resuscitovat oborový portál *filmvychova.cz*, který disponuje špičkovým editorem Martinem Šrajem. **FAMU** i pražská **filmová studia UK** hledají cesty pro otevření oborů, které by v sobě zahrnovaly filmově-výchovnou přípravu a umožňovaly tak svým absolventům misijně působit v rozličných úrovních osvěty a edukace. FAMU se dokonce ke svému členství v Asociaci hrdě hlásí v profilové anotaci fakulty na svých webových stránkách. Za zmínku také stojí série doktorských výzkumů věnovaných různým aspektům filmové výchovy, které se na FAMU realizovaly v posledních letech.

Pokud se na perspektivu oboru podíváme v širších souvislostech, pak je evidentní, že pro další skok kupředu bude nutné vykřesat spolupráci se strategickými státními institucemi. Nemusíme nutně rezignovat a spokojit se s konstatováním, že bez systémové spolupráce Ministerstev

Jiří Forejt je odborný garant oboru filmová výchova v NIPOS-ARTAMA, lektor a pedagog, zakladatel spolku Free Cinema

kultury a školství se nepohneme dále. Politická situace a kultura v naší zemi jaksi nepřeje tak potřebné konzistenci v klíčových otázkách. Obě ministerstva procházejí dlouhodobě značnou fluktuací ministrů, takže představa, že se našeho tématu chopí osvícení politik, který nás přeneseme přes brod rovnou na konec klikaté cesty, je lichá.

Měli bychom o perspektivě oboru a státní podpory uvažovat spíše prismatem povolaných příspěvkových organizací, které díky své odborné autonomii z podstaty kontinuity a dlouhodobou spoluprací umožňují. Před čtyřmi lety jsem doufal, že by v tomto ohledu mohl pro náš obor sehrát klíčovou roli **Národní filmový archiv**. Jsem hrdý na to, že se podařilo v této významné příspěvkové organizaci oddělení filmové výchovy založit. Nicméně v této chvíli tamní oddělení směřuje svou pozornost dovnitř instituce samotné.

Omezuje se na pořádání tematických cyklů pro kino Ponrepo. Nepodílí se na utváření oboru v jeho komplexnosti. Přál bych si, aby se podíl Archivu na rozvoji filmové výchovy v dalších letech posílil. Velký potenciál spatřuji v systematické práci s digitalizovanými filmovými fondy a jejich alternativní exploataci ve službách českých škol.

Národní informační a poradenské středisko pro kulturu (NIPOS) představuje další příspěvkovou organizaci Ministerstva kultury, která není ve filmovém prostředí sice tolik viditelná, přitom může v blízké budoucnosti sehrát zásadní roli v koncepční podpoře filmové výchovy. NIPOS

je institucí, která navazuje na tradici prvorepublikového Masarykova lidovémuho ústavu. Ten přitom vznikl z Osvětového ústavu, který ustanovila Národní rada česká už v roce 1905 za „účelem podpory rozvoje kultury a tvůrčích aktivit občanů ve všech regionech, se zvláštním zřetelem na neprofesionální umělecké aktivity“.

NIPOS vzniká transformací v roce 1991. Ve své agendě spravuje statistickou a výzkumnou činnost pro Ministerstvo kultury. Největší oddělení NIPOSu, **ARTAMA**, se přitom věnuje neprofesionálním uměleckým aktivitám dospělých a estetickým aktivitám dětí a mládeže.

ARTAMA se dále člení na obory. Každý z nich má svého odborného pracovníka, který se věnuje dlouhodobému a koncepčnímu rozvoji oboru, který mu byl svěřen. Ve většině případů tak činí prostřednictvím koordinace celostátních přehlídek (někdy celého postupového systému), rozborových seminářů, akreditovaných cyklů pro pedagogů, vydavatelské činnosti nebo původního výzkumu.

Každý obor má svou oborovou radu, která představuje platformu složenou z nezávislých odborníků, s nimiž odborný pracovník konzultuje své kroky. ARTAMA stojí za mnoha akcemi a přehlídkami, které všichni známe, pouze jsme si je nikdy nespojovali s touto organizací: **Jiráskův Hronov, Šrámkův Písek, Loutkářská Chrudim, Wolkerův Prostějov, Mladá scéna, Týden uměleckého vzdělávání a amatérské tvorby**.

Ve vztahu k filmové výchově by mělo naši pozornost poupat zejména neoficiální „meta-oddělení“ uvnitř ARTAMA, které sdružuje dětské estetické aktivity: dětské divadlo, přednes a recitaci, dramatickou výchovu, dětský sborový zpěv, dětský scénický tanec, dětský taneční folklor, dětské výtvarné aktivity. Od minulého roku sem můžeme řadit také filmovou výchovu. Tento obor vznikl jako nová

entita, jelikož v minulosti byla pozornost filmového oboru v ARTAMA soustředěna zejména na dospělé amatérské filmaře.

Prostor, který se zde pro systematickou podporu našeho oboru otevírá, je velkolepý. Je před námi však stále mnoho práce. Podařilo se sestavit širokou a kvalitní oborovou radu, připravuje se akreditace prvního cyklu seminářů pro pedagogy. Značný potenciál lze spatřovat vůbec v možnosti synergie se sesterským oborem dramatické výchovy. Činnost odborných pracovníků Jakuba Huláka, Jaroslava Provozáníka, Gabriely Zelené Sittové a dalších, kteří mají tuto oblast v ARTAMA na starosti, a hlavně její dosah a skutečný přínos dramatické výchově, jsou příkladnými inspirovanými pro filmovou výchovu. Tito lidé ve většině případů umocňují svou odbornost působením na akademické půdě, angažují se ve výzkumu, publikují (ediční činnost podporuje také NIPOS na institucionální úrovni). Zkrátka významným dílem spoluvytvářejí identitu svého oboru.

Vztah filmové a dramatické výchovy je velkým tématem, kterému jsme se věnovali před dvěma lety v rámci odborného programu na festivalu **Animánie** v Plzni. (viz mé články pro *filmvychova.cz* a časopis *Tvořivá dramatika* č. 3/2017). Pevně doufám, že se toto téma propíše také do konferenčních příspěvků **Kina za školou 2019**, na kterém je jeden z panelů věnován mezioborovým inspirovaním.

Samozřejmě bychom se mohli obdobným způsobem pokusit vztáhnout k výtvarnému oboru, který je v ARTAMA také velice pečlivě a koncepčně rozvíjen. V průběhu letošního zlínského festivalu probíhá celostátní přehlídka výtvarných prací dětí a mládeže **Sdílená imaginace**. Vztah výtvarné výchovy a animovaného filmu je poměrně dobře fungující fúzí filmové výchovy s dalším sesterským oborem. Není náhodou, že odborná pracovníce výtvarného oboru Jana Randáková věnuje filmu pozornost celoročně

zejména v rámci seminárních cyklů věnovaných vzdělávání pedagogů.

Významným projektem, kterým může NIPOS rozvoji našeho oboru přispět, je celostátní přehlídka filmové tvorby dětí a mládeže **Zlaté slunce**. Nicméně její pojetí a celá struktura musí projít zevrubnou transformací, aby mohla našemu oboru přinést skutečnou pomoc. Diskuze o možné proměně konceptu Zlatého slunce budou jistě vedeny na platformě oborové rady, nicméně důležitým partnerem pro úvahy o dalším směřování přehlídky bude Asociace pro filmovou a audiovizuální výchovu.

Vývoj posledních pěti let v oblasti filmové/audiovizuální výchovy a potenciál ve státem zřizované instituci NIPOS - ARTAMA může být příčinou střídme naděje a optimismu. Máme za sebou obrovský kus práce, věci se hýbou vpřed, i když máme tendenci ony geologické posuny přehlížet. Určitě však můžeme počítat s tím, že v NIPOS má filmová výchova své zázemí a zastání.

www.nipos-mk.cz

Audiovizuální tvorba, RVP a paralelní světy škol

Bob Kartous

“Doplňující vzdělávací obor Filmová/Audiovizuální výchova (dále jen F/AV) poskytuje školám možnost obohatit vzdělávací obsah gymnaziálního vzdělávání ve vzdělávací oblasti Umění a kultura. Vymezený vzdělávací obsah podporuje rozvoj žáků jako uživatelů filmových a obecně audiovizuálních produktů a zároveň rozvíjí jejich vnímavost a tvůrčí schopnosti prostřednictvím filmových/audiovizuálních výrazových prostředků.”

Tak zní doslovná představa současného veřejného školství o smyslu audiovizuální výchovy. Na portálu RVP, kde se můžeme tuto definici dočíst, se uvádí, že *“výsledná podoba vzdělávacího obsahu představuje konsenzus širokého týmu odborníků a pedagogů”*. Konsenzus dovedl odborníky a pedagogy k tomu, že audiovizuální výchova je časoprostor, v němž žáci rozvíjejí svou senzitivitu, kreativitu a komunikační dovednosti. Předpokládá, nebo spíše naznačuje, že výsledným produktem činnosti A/V výchovy bude pokus o zfilmované drama, k čemuž by měl žák zvládnout jeho technickou i uměleckou složku. V případě děl, která žák přímo nestvoří, nýbrž pouze navnímá, by si měl tříbit dovednosti filmového kritika.

Vlastně tomu nelze příliš vytknout. Nic z toho není špatné, naopak jde o dovednosti, které se mohou hodit každému, kdo má ambice stát se a) scenáristou, b) kameramanem, c) režisérem, d) dramaturgem nebo aspoň kritikem, pokud se mu ani jeden z předchozích snů nenaplní. Možná měli tvůrci zadání přeci jen větší ambice a chtěli, aby se i ti, kdo nechťejí být novými Formany a Chytilovými, také

něco naučili o filmu. Ostatně když si podle ideálních představ vzdělávatelů 19. století mohl dělník přečíst Vergilia v originále, proč by současný úředník nebo technik nemohl občas napsat nějakou tu kritiku, nebo po víkendech natáčet vlastní celovečerní film?

Ironický tón není namířen vůči tvůrcům konceptu A/V výchovy. Je to kondenzát celkového dojmu z jakési zvláštní dvoukolejnosti světa, v němž žijeme. Dvoukolejnosti dnešní školy, jejího obsahu a představ, na nichž je založeno současné kurikulum. Stejně jako v A/V výchově, i v dalších oblastech či oborech je stále patrnější tenze, kterou způsobuje nesrovnatelnost exponenciální rychlosti technologického a následně ekonomického i společenského vývoje a lineární rychlosti vývoje veřejného vzdělávání. Občas se dokonce může zdát, že cosi uvnitř českého školství mohutně brzdí, aby ta tenze byla co největší. A mezi těmi od sebe se vzdalujícími vlaky se pohybují žáci, příjemci vzdělávání, tedy ti, jejichž budoucí život na kvalitě získaného vzdělání do značné míry závisí.

Právě A/V výchova představuje pomyslný indikátor tohoto pnutí. Citovaná definice vzdělávacího předmětu filmové/audiovizuální výchovy je výsledkem odborné diskuse z období mezi lety 2007 a 2009. Od té doby uplynulo deset let, které z hlediska dostupnosti audiovizuálních obsahů i jejich produkce znamená zhruba stejné období, jaké urazil automobilový průmysl od Škody 120 k Tesle. Audiovizuální obsah se stal za tu dobu naprosto dominantním zdrojem informací. Na platformách typu YouTube či Face-

Bob Kartous je vedoucím komunikace vzdělávacího think-tanku EDUin

book přibývají každou minutu stovky hodin videa. Denně si lidé přehrají miliardy videí.

Lidé vybavení smartphony se stali tvůrci obsahu pohyblivých obrazů, neboť každý trochu novější telefon je vybaven kamerou schopnou vytvářet obraz ve vysokém rozlišení, kvalitou srovnatelný s dříve nedostupným natáčecím vybavením. K lepšímu zvuku stačí přídatelný “klopák” za pár set korun a můžete směle natáčet performance, rozhovor, videoreportáž, krátký dokument. Dalšího vybavení netřeba. Za posledních několik let vyrostl nový fenomén, jenž je postaven právě na snadnosti vytváření obrazu a zvuku: youtubering.

Z youtuberů, neznámých lidí, jejichž jedinou potřebnou výbavou je telefon, mikrofon a nanejvýš ještě stejně snadno dostupná aplikace na střihání videa a doplňování titulků či efektů, se doslova přes noc staly celebrity. Jejich “pokojíčková” videa sledují miliony lidí. Média pod tlakem audiovize mění podobu svých produktů a snaží se i textové obsahy doplňovat audiovizuálním obsahem. Internet je pro ně totiž jediným světem, kterému rozumějí.

Pro mnoho akademiků a intelektuálů pravděpodobně stále platí středověké “pictura est laicorum literatura”, neboli “obraz je literaturou nevzdělaných”. Dnes už toto rčení neplatí vůbec. Audiovize vtrhla velmi masivně i do vzdělávání. Rapidní nástup digitálních her nedal vzniknout pouze obrovskému businessu. Ukázal také, že v gamifikované podobě je možné učit se s vysokou mírou motivace

řadu dovedností, které se v tradiční školní výuce postavené stále ještě na frontálním výkladu a unifikaci učit moc nedaří. Samostatné řešení problémů, týmová spolupráce, strategické myšlení, komunikace či cizí jazyk patří mezi ty nejnvýraznější.

Existuje nicméně spousta projektů a aplikací, které jsou určeny přímo vzdělávání a které pracují s audiovizuálním obsahem. Česká společnost Corinth nabízí perfektně propracovanou aplikaci k výuce biologie, jejímž prostřednictvím může žák pochopit život stromu v ekosystému a postupným zaměřováním se na detail dojít až k principu fotosyntézy probíhající v buňkách listů. To vše s patřičným vizuálním znázorněním. Jeden z mnoha podpůrných nástrojů, které spadají do audiovizuální oblasti.

Jsou tu dokonce projekty, které na A/V obsahu staví celý koncept změny vzdělávání. Tzv. Khan Academy, projekt, jehož audiovizuální obsah denně využívají miliony převážně mladých lidí, stojí na jednoduchém obrazu a doprovodném komentáři. Vše je dostupné v původní anglické verzi i v mnoha jazykových mutacích, které na základě původního konceptu vznikly.

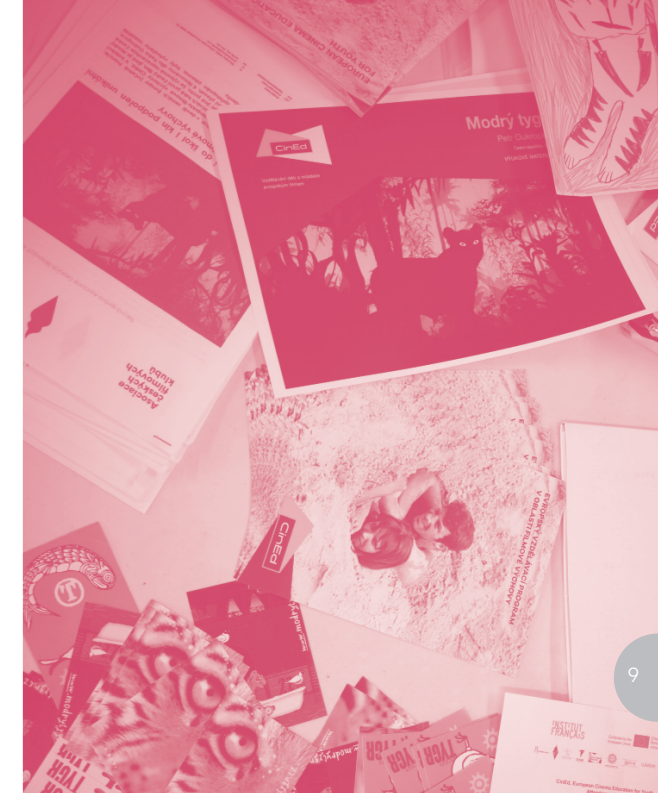
Zakladatel Salman Khan řešil problém s doučováním své mladší sestřenice, která nutně potřebovala lekce matematiky. Ukázalo se, že tento obsah se stal vysoce vyhledávaným poté, co ho lidé spontánně našli na internetu, což Khana následně vedlo k založení projektu a postupně k vypracování konceptu flipped classroom (v českém jazyce překládáno jako převrácená třída).

Převrácená třída je založena na tom, že právě pomocí pohyblivých obrazů a dalších digitálních prostředků může studující daleko více personalizovat své vlastní vzdělávání a do školy chodí spíše řešit problémy, na které narazí, než aby zapisoval a memoroval to, co řekne učitel. A učitel

tel v tomto konceptu má daleko více roli průvodce a pomocníka než zvěstovatele pravdy a kontrolora její správné reprodukce.

Proč to všechno píšu? Protože v souvislosti s probíhajícími revizemi Rámcových vzdělávacích programů (RVP), ale mnohem více ještě v souvislosti s připravovanou strategií vzdělávání do roku 2030, je nutné oprostít se od úzce vymezené představy o tzv. filmové, audiovizuální či mediální výchově tak, jak je v současnosti definována. A/V obsahy jsou a do budoucna budou dominantním zdrojem informací a poznání, což se nám sice nemusí líbit, ale těžko tomu můžeme zabránit.

Proto je naprosto klíčové, aby vzdělávání vzalo tento fakt jako daný a učilo žáky takové obsahy rozlišovat, vybírat si z nich ty kvalitní a užitečné, učilo užitečné a kvalitní obsahy vytvářet na zcela běžné, uživatelské úrovni a kultivovalo přístup k A/V obsahům tím, že ukáže jejich omezenost a nedostatečnost vůči textu. Tak by měla a mohla vypadat definice příštích RVP pro české veřejné vzdělávání.

Konference Kino za školou

V neděli 26. 5. 2019 se ve Zlíně setkají na pravidelné konferenci zástupci domácích i zahraničních institucí, pedagogové, lektoři a kurátoři, aby přispěli k tématům, které v oblasti filmové a audiovizuální výchovy rezonují.

Program letošního, v pořadí již třetí mezinárodní konference Kino za školou, kterou pořádá kancelář Kreativní Evropa - MEDIA ve spolupráci s Asociací pro filmovou a audiovizuální výchovu, Zlín Film Fest a NIPOSem je zaměřen na dvě tematické oblasti.

První oblastí, na niž se pořadatelé letos zaměřili, je mezioborové propojování filmové/audiovizuální výchovy s příbuznými obory: výchovou dramatickou, hudební nebo výtvarnou, ale také třeba mediální výchovou a dějepísem. Příspěvky se zaměří zejména na synergii propojování jednotlivých oborů, vzájemný vliv didaktických a metodických zkušeností, učebních a studijních textů.

Druhou oblastí zájmu letošní konference je využití knihoven (nebo chcete-li katalogů, archivů, sbírek) filmů a dalších audiovizuálních děl ve filmově-výchovných aktivitách a iniciativách. Mezi vybrané instituce a organizace, které představí svou metodiku a strategie, patří mimo jiné britský Into Film, polská Filmoteka Szkolna nebo celoevropské projekty Moving Cinema a CinEd. Pro bližší představení konkrétní iniciativy realizované národním institutem, Filmotekou narodowou, uveřejňujeme text Agaty Sotomské. Agata se ve svém příspěvku věnuje genezi celonárodně významného polského projektu Filmoteka Szkolna, jenž slaví již 10 let své existence a může sloužit jako podnětná inspirace pro další evropské země a archivy.

Více informací a program konference naleznete na www.filmovychova.cz.

Filmoteka Szkolna: jak pracovat s národním filmovým dědictvím

Filmoteka Szkolna (Školní filmotéka) vznikla jako projekt Polského filmového institutu (Polski Instytut Sztuki Filmowej) v roce 2009. Od roku 2016 je tento projekt součástí aktivit Audiovizuálního institutu (FINA), jenž je součástí Filmového archivu (Filmoteka narodowa). Filmoteka Szkolna je první celonárodní vzdělávací projekt zaměřený na práci s filmovými díly, kterého se může zúčastnit prakticky jakákoliv polská základní či střední škola. Program je zaměřen na podporu využití filmu v rámci formálního vzdělávání na školách, je proto provázán s kurikulem každého předmětu, jako jsou polský jazyk, umění, historie nebo občanská výchova.

Původně byl projekt zaměřen pouze na střední školy (žáci mezi 12 a 19 roky), od roku 2019 je také přístupný pro žáky základních škol. Základem programu je katalog polských filmů rozdělený do tematických okruhů, tematických lekcí, jehož objem se od počátku zněkolikanásobil. Na počátku projektu v roce 2009 obdržely všechny střední školy zdarma balík 26 DVD, která obsahovala pětapadesát filmů - celovečerních hraných, dokumentů i snímků animovaných. V roce 2014 na to navázala druhá kolekce dvaceti osmi tematických lekcí a dalších šedesát filmů, které jsou již dostupné i na stránkách projektu (www.filmotekaszkolna.pl).

Na základě předchozích zkušeností a zpětné vazby od učitelů i odborníků vznikl v roce 2018 také katalog filmů pro základní školy, jenž sestával z digitálně restaurovaných animovaných snímků z archivu Audiovizuálního institutu a který je momentálně pilotně testován na základních školách v celé zemi. S ohledem na jednoduchou dostup-

nost kvalitních filmů nabízených zdarma umožňuje Filmoteka Szkolna hlubší porozumění širším celospolečenským otázkám a tématům, rozvíjí mediální gramotnost a klíčové kompetence žáků a studentů a podporuje je v ocenění a porozumění filmu jako svébytné umělecké formy.

Školní filmotéka nabízí kromě samotných filmů také metodické a informační materiály (tematické plány lekcí, články od filmových odborníků), ale zajišťuje také celonárodní vzdělávací programy a aktivity (semináře, workshopy), jejichž cílem je zvýšení počtu, kvality a regionální pestrosti vzdělávacích příležitostí v oblasti filmu. Mezi aktivity patří také například zakládání a podpora filmových iniciativ v samotných školách (filmové kluby, dílny), zajišťování školení ve filmové tvorbě, vedení workshopů filmové analýzy, vývoj metodických materiálů, vzdělávání učitelů a školních organizátorů nebo organizace akcí umožňujících provázání škol a filmového průmyslu.

Většina těchto aktivit je zajišťována za pomoci dvou sítí vzdělávatelů, které pokrývají všechny regiony v Polsku. První z nich sestává z třiatvaceti učitelů, „vůdců“ filmotéky (Liderzy Filmoteki Szkolnej), kteří vedou ostatní učitele k samostatnému profesnímu a oborovému rozvoji v oblasti filmové výchovy a propagují výuku o filmu a pomocí filmu na školách. Organizují také intenzivní školící programy, které umožňují profesionálním učitelům filmu využívat film jako pedagogický nástroj napříč vzdělávacími programy (včetně samotné filmové tvorby).

Pomáhají také organizovat workshopy pro studenty s rozmanitým zájmy a zkušenostmi s filmem, ať už pomocí

sledování filmů, vlastní filmové produkce, nebo pomocí poradenství a směřování ve volbě jejich budoucí kariéry v oblasti kreativních a produkčních profesí u filmu a v televizi. Druhou sítí je skupina sedmnácti teoretiků a historiků filmu (Wędrujący Filmoznawcy Filmoteki Szkolnej),

Agata Sotomska je koordinátorkou a lektorkou projektu Filmoteka Szkolna, pracuje v polském filmovém archivu.

kterí cestují po celé zemi a pomáhají studentům i učitelům porozumět filmové historii a nalézt vědomý a kritický přístup k filmové tvorbě.

www.filmotekaszkolna.pl

Anketa: Mezioborová spolupráce na Základních uměleckých školách

Otázky:

- 1 **Jakou má výuka na vaší ZUŠ v oblasti filmu/médií/multimédií tradici? Od kdy? Kolik lidí se jí věnuje, kolik studentů navštěvuje tyto kroužky?**
- 2 **Z jakých východisek či metod a zkušeností při výuce vycházíte? (vzdělání pedagoga, osobní zájem, důraz na filmovou tvorbu a natáčení, animaci, dějiny filmu, mediální výchovu)**
- 3 **Jak propojujete další předměty či obory umělecké výchovy (výtvarná, hudební či jiná výchova) a film/media/multimedia?**
- 4 **Co Vám pro rozvoj vaší (multimediální) práce nejvíce schází?**

Jiří Brouček Základní umělecká škola Roberta Schumanna v Aši

- 1 Multimediální tvorba se na naší ZUŠ vyučuje sedmý rok a navštěvuje ji zhruba 25 žáků v několika ročnících po čtyřech skupinách. Náš školní vzdělávací program je k nahlédnutí zde: <http://zusas.cz/wp-content/uploads/2017/10/ŠVP-2017.pdf>
- 2 Při výuce vycházím z vlastních zkušeností ze studií na AVU (obor Nová média) nebo SPŠ Keramické v Bechyni. V oblasti multimédií je každý rok nový, takže je třeba se neustále adaptovat a přibírat do výuky nové trendy. V krátkosti vyučuji počítačovou grafiku (bitmapa, vektor), 3D modelaci, fotografii, okrajově práci se zvukem a videem, web prezentaci (html, csc, php, wordpress), animaci (gif, stop motion), app art. Podrobnější informace naleznete na našem webu.
- 3 S ostatními obory se propojujeme díky každoročnímu podzimnímu školnímu projektu, který je společný pro všechny obory a má žáci vytvářejí kompletní vizuál akce (projekci, plakát, loga) a podklady pro výstavy.
- 4 Pro rozvoj naší (multimediální) práce nám nic neschází.

www.jiribroucek.cz
www.multimedialnitvorba.com

Vladimír Beran Základní umělecká škola Police nad Metují

- 1 Multimédia vyučujeme od roku 2000, nejprve jsem je vyučoval sám a mám průměrně kolem čtyřiceti žáků ročně, cca 10 let se jim částečně věnuje i kolega na klasické výtvarce, především v oblasti animovaného filmu.
- 2 Původní „kvalifikací“ byla u mě praxe v oblasti desktop publishing od roku 1989 a předchozí praxe v reklamě a polygrafii. Vhled do multimédií mi poskytla účast v projektech multimediální dětské tvorby organizovaná firmou Siemens Mládí a vědění a s tím spojené kurzy. Později jsem navštěvoval Školu audiovizuální tvorby v Impulsu v Hradci Králové, kde jsem získal základy filmové dokumentaristiky. Další rozvoj poskytují především aktivity NIPOS-Artama v oblasti dětské tvořivosti s akcentem na digitální oblast a s tím spojená spolupráce s Doc. Vančátem na vzniku metodiky Učit se film. Nejnověji jsou to aktivity spojené se zaváděním iPadů do výuky a s tím spojené akce firmy 24U (učitelský summit, ap.).
- 3 Momentálně se snažím propojit získané poznatky a zkušenosti na vytvoření vlastní metodiky výuky filmové tvorby s propojením na VJing a videomapping.
- 4 Nedostatek času. Jedná se o technologický obor a získávání financí formou grantů spotřebuje velkou část času, který by bylo možné věnovat vlastnímu rozvoji a přípravě výuky.

www.zuspolice.cz

Petra Peštová ZUŠ Jana Jakuba Ryby, Rožmitál pod Třemšínem

- 1 Na ZUŠ Jana Jakuba Ryby učím animaci od doby, kdy jsem tam před čtyřmi lety nastoupila, nikoliv však formou speciálního kroužku. Animovaný film se pro nás stává vyvrcholením celoročního projektu. Téma, které jsme zpracovávali, vyvrcholí tvorbou krátkého filmu. Projektu na dané téma se účastní všechny skupiny žáků, ale úkoly zadávám přiměřeně věku. Animací vyvrcholí projekt pouze pro žáky od devíti až deseti let výše, a to formou týdenního animačního soustředění. Zpočátku jsem soustředění vedla se svou kolegyní z Aeroškoly Kateřinou Hausenblasovou. Letos poprvé jsem vedla soustředění s lektorkou z Ultrafunu, zaškolila jsem také kolegyni a využila zkušeností starších žáků jako asistentů.
- 2 Absolvovala jsem studium učitelství pro ZUŠ na PedF UK v době, kdy byla filmová výuka zavedena poprvé již i na škole. Výuku vedla Linda Arbanová. Film ve výuce mi v dnešní době přijde jako nepostradatelné médium. Je třeba, aby žáci výtvarných oborů rozuměli filmové řeči. Proto se snažím učit je nabyté znalosti pomocí filmové řeči formulovat. Velkou pomocí pro mne bylo osobní setkání s Prof. Rudolfem Adlerem a Mgr. Jarmilou Šlaisovou, kteří nám velmi ochotně a laskavě poskytli cenné rady.
- 3 Film je pro mne nádherný prostor setkávání s ostatními obory na ZUŠ. Žáci se mohou učit, že pokud odvedou dobře svůj díl práce a budou přítomni respektovat celkový záměr a prostor ostatních, může vzniknout po propojení dílků celek, který by nikdo z nás nezládl sám. A to jak mezi výtvarníky, tak mezioborově. Němý film je pohyblivý obraz. Spojíme-li se s dramatikem a hudebníky, teprve můžeme využít celou škálu možností, jak sdělit informaci, jak probudit lidské emoce.
- 4 Naše filmy vznikají v primitivních podmínkách. Mohl bychom si přát počítačovou učebnu a klíčovací plátno a skvělá světla atd. Ale nejdůležitější zůstane vždy vůle tvořit a schopnost nadchnout pro věc děti i kolegy.

www.zusjirrozmitalptr.cz

Jiří Hruška

Jazykové gymnázium Pavla Tigrida, Ostrava-Poruba

1

Filmové a mediální výchově se na Jazykovém gymnáziu Pavla Tigrida v Ostravě věnujeme už téměř 20 let. Nejdříve jsme ji zařazovali jen jako průřezové téma do příbuzných vyučovacích předmětů (český jazyk a literatura, základy společenských věd, dějepis, IVT apod.), posledních asi dvanáct let u nás navíc funguje jednoletý seminář s dotací dvě hodiny týdně pro studenty posledního IV. ročníku. V rámci semináře se studenti zúčastňují nejrůznějších filmových a mediálních aktivit, navštěvují instituce, které se filmovou produkcí zabývají (Česká televize, QQ Studio Ostrava, Krutart), vykonávají praxe v médiích (Český rozhlas, ČTK, Hit Rádio Orion), nebo se sami o filmovou tvorbu pokoušejí. Filmové výchově jako průřezovému tématu se věnujeme napříč všemi ročníky, povinnost tato témata do výuky zařazovat je stanovena v ŠVP. Kromě těchto školních vzdělávacích aktivit realizujeme již téměř deset let projekt „Úvod do studia filmové tvorby“, v rámci něhož absolvují studenti každého ročníku dvě filmová představení ročně. Jedná se o vybrané klíčové snímky československé a světové kinematografie, jejichž projekcím předchází výkladová přípravná vyučovací hodina a po projekcích je zařazována interpretativní hodina. Každá projekce má téměř klubový charakter, neboť před snímkem je ještě zajištěn výstup věnovaný režisérovi, komentáři ke kontextu filmu v rámci vývoje žánru či národní kinematografie, apod. Kvantifikovat počet zapojených osob je vzhledem k výše uvedenému poněkud komplikované: seminář navštěvuje každý rok cca 16 – 20 studentů, filmové projekce absolvují všichni žáci školy 2x za rok, tedy 2x 540 osob, průřezová témata vyučuje přibližně 8 – 10 osob ročně a jsou prezentována ve všech třídách všech ročníků, tedy pro 540 studentů.

2

Vyučující jsou kvalifikovaní absolventi vysokých škol, většinou v oboru český jazyk a literatura, někteří v oblasti žurnalistiky. Na škole jako pedagog nepůsobí žádný absolvent studia filmové tvorby či teorie. Důraz je kladen na další vzdělávání pedagogů (kurzy DVPP), které je získáváno individuální účastí na filmových projektech neziskových organizací (Člověk v tísni, PANT), profesních vzdělávacích organizací (NIDV, NÚV) či na akcích odborných subjektů (NFA, AČFK, CinEd, Free Cinema, apod.). Všichni pedagogové, kteří se filmové výchově věnují, vycházejí ze svého osobního zájmu o film a jednotlivá

témata a činnosti, které jsou předmětem výuky v tom kterém školním roce, se výrazně přizpůsobují zájmu studentů v semináři. Tak je některý rok více pozornosti věnováno historii a teorii filmu, interpretaci snímků, jiný zase vlastní filmové tvorbě či mediální výchově. Studenti mají významný vliv na utváření tematického plánu semináře pro konkrétní školní rok.

3

Jde o individuální aktivity vázané na konkrétní pedagogy, nikoli o systémové činnosti, které by se realizovaly univerzálně a stabilně. Propojování „výchov“ je žádoucí, naráží ovšem na obtížnou koordinaci probíraných témat napříč ročníky. Na naší škole se výtvarná a hudební výchova vyučují pouze první dva roky studia, seminář filmové výchovy funguje v posledním ročníku. Propojování je tak možné na úrovni průřezových témat a školních filmových projekcí. Hlubší propojování výše zmíněných oblastí je pak možné v rámci školních praxí a účastí na mimoškolních projektech.

4

Kvalitní technické zázemí ve škole (k projekci i tvorbě), větší pochopení pro význam oboru u kolegů, systematická a trvalá podpora u vedení školy. Postrádáme také finance k účasti na nejrůznějších vzdělávacích akcích pro pedagogy. Určitě bychom přivítali také programy DVPP pro FAV v rámci tzv. Šablon II – případně databáze poskytovatelů takových DVPP aktivit a kurzů, soubory modelových výukových lekcí navazujících na vzdělávací obsah filmové a audiovizuální výchovy v RVP, „kánon“ filmů československé a světové kinematografie s pracovními listy, náměty k výuce, odkazy na další odbornou literaturu či audio zdroje, učebnice pro FAV. Přivítali bychom také podpůrný webový portál pro výměnu vlastních vzdělávacích materiálů, zkušeností, nápadů a námětů pro výuku FAV, aktuální databáze škol, kde FAV probíhá, s kontakty na konkrétní pedagogy. Mnohdy o sobě vzájemně nevíme a obtížně se nacházíme, neboť tyto vzdělávací aktivity jsou na webech škol prezentovány málo.

www.jazgym.cz

KREATIVNÍ EVROPA

Kreativní Evropa je program EU na podporu kinematografie a kulturních a kreativních odvětví pro období let 2014–2020.

Cílem programu Kreativní Evropa s celkovým rozpočtem 1,46 mld. EUR je vytvořit jednotný rámec pro financování projektů v oblasti scénických umění, výtvarného umění, nakladatelství a literatury, filmu, televize, hudby, mezioborového umění, kulturního dědictví a videoher, maximálně využít synergií mezi různými sektory a zvýšit tak účinnost poskytované podpory.

Program Kreativní Evropa se skládá ze dvou dílčích programů a mezioborové části.

- dílčí program MEDIA – podpora evropské kinematografie a audiovizuálního průmyslu
- dílčí program Kultura – podpora mezinárodních projektů v oblasti kulturních a kreativních odvětví
- mezioborová část

Okruhy dílčího programu MEDIA:

Podpora producentů
Distribuce
Online distribuce
Propagace/Festivally
Vzdělávání
Kina
Filmová výchova
Koprodukční fondy

Okruhy dílčího programu Kultura:

Mezinárodní projekty spolupráce
Literární překlady
Evropské sítě
Evropské platformy

Žadatelům o podporu z programu je k dispozici síť informačních a servisních kanceláří Creative Europe Desk (Kanceláře Kreativní Evropa) se zastoupeními v každé členské zemi.

www.kreativnievropa.cz
www.ec.europa.eu/creative-europe

Kreativní
Evropa
MEDIA

Kdo je kdo v oblasti filmové/audiovizuální výchovy v ČR

Who is Who in Film/Audiovisual Education in the Czech Republic

Název subjektu / Organisation Name	Název aktivity / Project Title	Město / City	Kontaktní osoba / Contact Person	Pozice / Position	E-mail	Telefon / Phone	Webové stránky / Website
Animánie, z.s.	Festival Animánie	Plzeň	Martina Voráčková	metodička a lektorka / methodist, educator	vorackova@animanie.cz	+420 733 544 104	www.animanie.cz
Animuj.cz	Animuj.cz	ČR	Karolína Čížková	šéfredaktorka / editor-in-chief	cizkovakarolina@animuj.cz		www.animuj.cz
Asociace českých filmových klubů, z.s. / Association of Czech Film Clubs	CinEd	ČR	Eva Spilková	koordinátorka projektu / project coordinator	eva.spilkova@acfk.cz	+420 604 274 580	www.cined.cz
Asociace pro filmovou a audiovizuální výchovu, z.s.	Asociace pro F/AV / Association for Film and Audiovisual Education	ČR	Tereza Czesany Dvořáková	předsedkyně / chairman	asociaceFAV@gmail.com	+420 603 251 004	http://filmvychova.cz/cz/asfav/
Asociace provozovatelů kin, z.s. / Association of Cinemas		ČR	Martin Pošta	předseda / chairman	martinposta@kinosneznik.cz	+420 777 482 666	www.prokina.cz
Centrum dokumentárního filmu Jihlava	Centrum dokumentárního filmu / Centre of Documentary Film	Jihlava	Šimon Bauer	ředitel / director	simon@c-d-f.cz	+420 774 101 658	www.c-d-f.cz
Člověk v tísni, o.p.s.	Jeden svět na školách / One World at Schools	ČR	Ester Pěkná	koordinátorka projektu / project coordinator	ester.pekna@jsns.cz	+420 777 782 063	www.jsns.cz
Doc Air, z.s.	My Street Films	Praha+	Dominika Andrašková	koordinátorka projektu / project coordinator	dominika@mystreetfilms.cz	+420 604 233 138	www.mystreetfilms.cz
Dům dětí a mládeže Praha 6	Pražský filmový kufr / Prague Film Suitcase Fest	Praha	Markéta Vondrášková	programová ředitelka / programmer	marketa.vondraskova@gmail.com	+420 235 323 333	www.prazskyfilmovykufr.cz
Free Cinema Pofiv, o.p.s.	Free Cinema	Praha+	Alexandra Forejťová Lipovská	ředitelka společnosti / executive director	alexandra@freecinema.cz	+420 720 422 086	www.freecinema.cz
Impuls Hradec Králové	centrum podpory uměleckých aktivit / Centre for Arts	Hradec Králové	Ondřej Krejcar	lektor / educator	info@impulshk.cz	+420 773 133 744	www.impulshk.cz
Kancelář Kreativní Evropa – MÉDIA / Creative Europe Desk CZ - MEDIA		ČR	Daniela Staníková	ředitelka / executive director	daniela.stanikova@kreativnievropa.cz	+420 770 110 292	www.kreativnievropa.cz
Katedra Filmových studií FF UK / Department of Film Studies FF UK		Praha	Kateřina Svatoňová	vedoucí katedry / head of department	katerinasvatonova@gmail.com	+420 606 447 053	www.film.ff.cuni.cz
Krutón, z.s.	Young Film Fest	Praha	Mária Mořovská	koordinátorka projektu / project coordinator	mmotovska@gmail.com	+420 606 482 047	www.krutonfilm.cz
Kudlovské ateliéry, o.p.s.	Filmový uzel / Film Nod Zlín	Zlín	Lukáš Sušila	výkonný ředitel / executive director	susila@filmovyuzel.cz	+420 602 620 801	www.filmovyuzel.cz
Mezinárodní filmový festival Zlín / Zlín Film Fest	filmový příměstský tábor / Film Summer Camp	Zlín	Markéta Pášmová	manažerka projektu, vedoucí tábora / manager, head of camp	marketa.pasmova@zlinfest.cz	+420 725 051 432	www.zlinfest.cz
Ministerstvo kultury ČR / Ministry of Culture	Odbor médií a audiovize / Media and Audiovisual Department	ČR	Blanka Bartíková	koordinátorka / coordinator	blanka.bartikova@mkcr.cz	+420 729 726 215	www.mkcr.cz
Muzeum Karla Zemana / Karel Zeman Museum	vzdělávací programy / education programmes	Praha+	Lenka Lukáčková	manažerka provozu / operations manager	lenka.lukackova@muzeumkarlazemana.cz	+420 724 341 091	www.muzeumkarlazemana.cz
NaFilm, z.s.	Národní filmové muzeum / NaFilm: National Film Museum	Praha+	Adéla Mrázová	manažerka projektu / executive director	adela.mrazova@nafilm.org	+420 603 195 998	www.nafilm.org
Národní filmový archiv / National Film Archive	Oddělení filmové výchovy / Film Education Dpt.	Praha+	Ariana Horáčková	koordinátorka / coordinator	ariana.horackova@nfa.cz	+420 778 522 729	www.nfa.cz/vzdelavani
Národní ústav pro vzdělávání / National Institute for Education		ČR	Markéta Pastorová	vedoucí odboru / head of department	marketa.pastorova@nuv.cz	+420 737 513 537	www.nuv.cz
Nipos – ARTAMA	obor Filmová výchova / Film Education Dpt.	ČR	Jiří Forejt	odborný garant / expert	forejt@nipos-mk.cz	+420 778 702 498	www.nipos-mk.cz
Pro-OKO, z.s.	festival Malé oči / Tiny Eyes festival	Praha	Kristina Chrávatová	koordinátorka / coordinator	kristina@aerofilms.cz	+420 777 567 412	www.facebook.com/maleoci
Společnost pro podporu a rozvoj kina Aero, z.s.	Aeroškola	Praha+	Linda Arbanová	koordinátorka, lektorka / coordinator, educator	info@aeroskola.cz	+420 608 960 016	www.aeroskola.cz
Společnost pro podporu a rozvoj kina Aero, z.s.	Aertěk / Aertek Summer Camp	Praha+	Miroslav Velš	hlavní koordinátor / main coordinator	mirek.vels@kinoaero.cz	+420 774 568 015	www.aertek.cz
Studio Scala	kurzy animace, tábory / animation workshops, film camps	Brno	Martina Chaloupková	koordinátorka / coordinator	martachaloupkova@seznam.cz	+420 608 330 088	www.kinoscala.cz
Ultrafun, z.s.	workshopy filmové tvorby / filmmaking workshops	ČR	Zuzana Bukovinská	hlavní koordinátorka / main coordinator	zuzana.bukovinska@seznam.cz	+420 732 523 662	www.ultrafun.eu
Ústav pro studium totalitních režimů	semináře pro učitele a studenty / seminars for teachers and students	Praha	Jaroslav Pinkas	metodik, lektor / methodist, educator	jaroslav.pinkas@ustrcr.cz	+420 725 108 537	www.dejepis21.cz